

İbrahim Aleyhisselâm, Oğlunu Kesmeyecek miydi? (1)

Besmele, hamdele ve salat u selamdan sonra...

Kur'ân ve Sünnet üzerinde gelişi güzel bir şekilde konuşmayı marifet sayan, daha doğrusu usûlsüzlük usûlünü kendilerine usûl edinen ilim ve edep mahrumu bir garip nesil yetiş(tiril)di. İşleri güçleri imamlarımızı ve Sahabe'yi kâmilten devreden çıkarmayı da aşarak Allâh'a ve Resûlüne din öğretmek ve onlarla kavga etmekten ibaret. Artık bunların *yalancı şöhret için yapamayacakları iş, dalamayacakları çukur ve artık harcamayacakları insani, İslâmî ve îmânî hiçbir değer kalmadı* dense yeridir. Kimselerin bulamadığını bulup orijinal bir metin getirmiş olmak maksadıyla hadis uyduran yalancılar gibi bu kuşak da yeni bir şeyler icat etmek için kan ter içinde koşturup durmaktadırlar. Kur'ân'ı doğru anlama ve ona uyma iddiasıyla Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in, Sahabe Radıyallâhu Anhum'un, Ehl-i Sünnet imamlarımız olan müfessirlerimizin, müçtehidlerimizin ve diğer İslâm alimlerinin ortaya koydukları doğru tefsir ve anlayışları yok edip tahrif etmektedirler.

Ortaya attıkları o eşsiz cevherlerden(!) biri de **Allâh'ın İbrahim Aleyhisselâma 'oğlunu boğazla' diye bir emir vermediği**... Kâzip şöhret için ortaya attıkları bu zırva ve saçma sapan iddialarından açıkça anlaşıldığına göre bunlar Allâh'dan korkmamakta ve O'nu yalanlamaktadırlar.

Oysa Rabbimiz, Kitâb'ı Kur'ân-ı Kerîm'inde Resûlü İbrahim Aleyhisselamdan ve oğlundan naklederek şöyle buyurmaktadır:

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ * فَبَشَّرْنَاهُ
بِغُلَامٍ حَلِيمٍ * فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ
يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ
فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا
تَأْمُرْ وَسَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ
* فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَاَهُ مِنَ الصَّابِرِينَ *
وَنَادَى يَتِيمًا أَنِ يَا بُرَاهِيمُ * قَدْ صَدَّقْتَ
الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ * إِن
هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبْتَلِينَ * وَفَدَى يَتِيمًا
بِذَبْحٍ عَظِيمٍ

“Ey Rabbim!.. Bana salihlerden (bir çocuk hibe et.) Bunun üzerine ona halîm bir erkek çocuğu müjdeledik... Onunla yürüme yaşına varınca da ‘Yavrucuğum!.. Ben kendimi rüyada seni boğazlarken görüyorum, bir bak, ne düşünüyorsun’ dedi. (İbrahim aleyhisselamın oğlu babasına) ‘Babacığım!.. Sana emredilene yap... Beni -inşaeallah- sabredenlerden bulacaksın’ dedi. İkisi de (Allâh'a) teslim olup (İbrahim aleyhisselam, oğlunu) yüzü üzerine yatırınca,

biz O'na, 'Ey İbrahim! Rüyayı tasdik ettin, doğruladın' diye seslendik. Biz, hiç şüphe yok ki, muhsinleri (Yaptığını güzel yapanları ve Allâh'a O'nu görüyormuşçasına kulluk edenleri) işte böyle mükâfatlandırırız... Şüphesiz ki bu, elbette apaçık bir imtihandır, sınamadır... Ve biz O'na onun (keseceği oğlunun) yerine büyük bir zibh'i (Boğazlanacak bir hayvanı, koçu) verdik."^[1]

Mesele gayet açık, mânâ çok net ve berrak. Onu ayrıca Sünnet de tafsil ettiği ve açıkladığı gibi İslâm âlimleri bu açıklamaları daha da açık hale getirmişlerdir. Ancak bu ***iğrab*** kahramanları, yani ***yeni ve turfanda görüş*** meraklıları yine yukarıdaki âyetleri Ümmet'in tamamının anlayamadığını, hatta daha da kötüsü ***Kur'ân'ın evrensel mesajına*** uymayacak bir şekilde tamamen yanlış anladığını, tek kendilerinin doğru anladıklarını iddia etmektedirler. Hayır, yanlış anlamadınız, Kur'ân'ın indirildiği tarihten günümüze kadar Peygamber Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem ve Ashab Radyallâhu anhum da dâhil hiçbir kimse, tek bir İslâm ve dil âlimi bu meseleyi doğru anlayamadı, ama bunlar doğru anladılar(!). Zamanla da alakasız olan bu meseleyi yalnız bunlar anlayabildiler(!). Şu mevzuda hiçbir şey söylenmese saçmalıklarının anlaşılması için bu bile yeter. Bu âyetleri getiren peygamber Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e ve ilk muhatapları olan Ashâbı Radyallâhu anhuma niye sorsunlar?! İlmi bir meseleyi gerçek mânâda otorite olan ilim erbâbıyla neden müzakere etsinler. Şizofren bir rahatsızlık seviyesinin getirdiği saplantı neden münakaşa mevzuu yapılsın, öyle değil mi?!

Evet, aslında bu mesele üzerinde hiç konuşulmasa da; böyle bir tavır içinde olmaları bile ortada tedavisi cidden zor, belki de imkansız bir ruh hastalığının bulunduğu ilk bakışta görülmektedir. Böyle bir teşhis için hiç de öyle mahir ve usta bir tabip olmaya lüzum bulunmadığı gibi basit muayeneye bile hacet yoktur. Bütün bunlara rağmen sırf bakış çarpıklıklarının göstermesi ve aynı zamanda hem ağlatan hem de güldüren bu tablonun dikkatle ve ibretle seyredilmesi için -esasen değmese bile- hiç değilse başkalarının menfaati için bizzat kendi ifadelerini burada tahlil edeceğiz.

İşte size **Cansu Canan** isimli bir hanımefendinin sorup **Mehmet Okuyan** ile **Caner Taslaman** Beylerin cevaplar verdiği sahnedeki Karagöz-Hacivat oyunundan bir perde ve kısa tahlili:

Okuyan: *Şimdi deniyor ki, Allâh Teâlâ bir peygambere nasıl olur da bir çocuğun kesilmesini emreder? Çünkü Kur'ân'ın evrensel bir kuralı vardır ve bütün dini öğretilerde de bu en başta gelir. Bu kural maide suresi otuz ikinci ayette yer alır. Yani **bir cana karşılık olmaksızın ya da toplumda bir fesadı öngörme tehlikesi olmaksızın kim bir cana kıyarsa bütün insanlığı öldürmüş gibidir**... Böyle sebepsiz yere bir çocuğu öldürmenin bütün insanlığı öldürmekle eş değer olduğu öğretisinin herkes tarafından, hele ki, peygamberler tarafından çok net bilindiği bir ortamda nasıl olur da Allâh Teâlâ Hz. İbrahim'e oğlunu kesmeyi emreder? Bir defa sözün en başında söyleyelim... Allâh Teâlâ'nın böyle bir emri yok.*

Canan: *Nasıl yani?*

Okuyan: *Allâh Teâlâ Hz. İbrahim'e oğlunu kes falan demiyor.*

Canan: Peki bu kıssalarda anlatılan neler? Rüyasında gördü falan... Peygamberlerin rüyaları vahiy; biliyoruz.

Cevap:

1- O aklını putlaştırarak Allâ celle celalühuya ve Resûlü Sallallâhu Aleyhi ve Sellemeye kalkışanlar işte böyle saçmalarlar. Peki, şuna ne diyecekler? Evvela Peygamberler de dahil bütün canlılar ölürler. Çünkü }{ذَاتِ نَفْسٍ ذَاتِ رُوحَةٍ أَلَمْ يَخْلُقْهُمْ إِلَّا لِلْعَمَلِ إِنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَكَاذِبُونَ} / **"Her bir nefis ölümü tadar."**[2]

Yine }{كُلُّ شَيْءٍ مِّنْهَا لَآتٍ لَّهَا فَانٌ} / **"Dünya üzerindeki her bir kimse (ve varlık) fanidir."**[3]

Sonra, bunlar kendileri mi ölürler, öldürülürler mi? Allâh'a göre hiçbir kimse ve hiçbir varlık kendi başına ölmez, aksine öldürülür. Zira }{يَتَوَفَّاهُم مَّلَٰئِكَةُ اللَّهِ يُتَوَفَّوْنَ لَهَا وَكُلُّ شَيْءٍ مِّنْهَا لَآتٍ لَّهَا فَانٌ} / **"Canları, ölecekleri zaman (başkası değil) Allâh alır."**[4] Peki, Allâh Teâlâ bu canları vasıtasız değil de vasıta ile aldığına göre kimin vasıtasıyla alır?

Rabbimiz şöyle buyurdu: }{قُلْ يَتَوَفَّوْا كُمْ مَلَٰئِكَةُ الْمَوْتِ الذِّیْنَ وَكُلٌّ لِّ رَبِّكُمْ} / **"De ki sizin canınızı, sizin için vazifelendirilen ölüm meleği alır."**[5]

Tek başına mı? Ölüm meleği canları, Allâh }{الذِّیْنَ تَتَوَفَّوْا لَهُمْ} / **"Canlarını meleklerin almakta olduğu kimseler"**[6] buyurduğuna göre, başka meleklerin de yardımı ve vasıtasıyla alır. Demek ki, her ölen, bir şekilde öldürülmektedir. Kimileri sadece birinci vasıta olarak ölüm meleği, kimileri de birinci vasıta olan ölüm meleği ve ondan sonra gelen ikinci vasıtalar olan kullar tarafından öldürülmektedirler. Sizin anlayacağınız **her ölen** mutlaka bir şekilde **öldürülmektedir**. Ya sırf ölüm meleği ve melekler veya ölüm meleği ve başka kullar tarafından. Bir de küçük çocuklar da dahil bir günah veya fesat içinde olmamalarına rağmen Allâh Teâlâ tarafından meleğe, ikinci vasıtalar bulunmaksızın öldürtülenler var. Allâh Teâlâ'nın sırf ölüm meleğine öldürtmesiyle ölmeyen hiçbir canlı bulunmadığına göre, bu süper akıllılar bunların hesabını Allâh'a mı soracaklar? Kulların Allâh'ın, sebepler ve vesileler olarak **öldürün** veya **öldürebilirsiniz** dediklerini öldürmeleri ile **öldürmeyin** dediklerini öldürmeleri arasındaki o apaçık farkı görüp anlayamayacak akıl seviyesi sahiplerine bilemiyorum ne denebilir?

2- O, **'Kim birini, bir kimseyi öldürmediği yahut yeryüzünde bir fesat çıkarmadığı halde öldürürse, sanki insanların tamamını öldürmüş gibi olur'**[7] mealindeki âyet muhakkak ki diğer âyetler gibi haktır, ona da iman ettik. Ancak bu hüküm, Allâh veya peygamber olmayanlar yahut da peygamberin açıkça öldür emri vermediği kimseler içindir. Yoksa Allâh Teâlâ -bir aylık çocuk da dâhil- kullarının suçlu suçsuz tamamını, meleğine öldürtmek suretiyle öldürüyor. Onları meleğe, araya isterse bir başka vasıta koymadan, isterse melekten başka vasıtaları sokarak öldürtür. Haksız yere adam öldürdüğü yahut

yeryüzünde fesat çıkardığı için öldürülmesi emrini verdiği kimseler de var. Bu **öldür** emrini yerine getirecek kulları da çeşit çeşittir. Bunlar kimi zaman işi Şer'î dairede yerine getiren kimseler, bazen de kullara bakan yanı sıra haksız yere öldüren zalim katiller olurlar.

Hasılı hakikaten Allâh'ın, birinci vesile olarak da ölüm meleğinin onları öldürmesine bir şekilde vasıta edilirler.. Lakin o katillerin bu işe vasıta olmaları onları mesul olmaktan asla kurtarmaz..

Mü'minlere göre, } لَا يُسْأَلُ عَمَلَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ } / "Allâh'a yapacağından hesap sorulmaz; onlara sorulur.." [8]

3-Allâh Teâlâ peygamber olan bir kuluna **şunu öldür** dese, onu suçsuz gören bir peygamber, O'na, **ne suçu var, onu neden öldüreceğim?** diye soracak yahut itiraz mı edecek? Hatta bir peygamber, Ümmetinden bir ferde suçu bilinmeyen bir kimseyi öldürmesini emretse, sözünü dinleyip icabını yerine getirmeyecek mi? Ne dersiniz, ona isyan mı edecek? Görülüyor ki bu vatandaşımızdaki ve onun gibilerindeki sıkıntı kesinlikle, Allâh Teâlâ'ya ve Resulü Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e ya hiçbir şekilde veya istenilen ölçüde iman edememe ve teslim olamama belası.

4- Üstelik, akıllılar bilirler ki, bir kimsenin suçsuz olması ile suçunun ne olduğunun bilinmemesi apayrı şeylerdir. Olabilir ki, birinin suçu vardır ama sen ve ben onun ne olduğunu bilmiyoruzdur. Hadır (yahut Hıdır) aleyhisselamın öldürdüğü ve Musa aleyhisselamın **neden suçsuz olmasına rağmen öldürdün** dediği çocukta olduğu gibi. Anlaşıyor ki, bunlar, **evrensel öğreti** dedikleri bu ayetle, harbiden Allâh'a bile yol göstermeye çalışıyorlar.

5- **Allâh Teâlâ Kur'ân'da böyle bir emir vermedi** demekle de başta hem Allâh, hem de Resulü yalanlanıyor. Âyetteki **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا مَالَ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ بِمَا نَسَبْتُمْ لِحُكْمِهِمْ وَلَا تَتْلُوا جُنُودَهُمْ بِمَا نَسَبْتُمْ لَهَا وَلَا تَنْسُبُوا إِلَيْهَا إِنَّ نَسْبَكُمْ إِلَيْهَا كَبِيرٌ فِي سَمْعِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ** / "Babacığım sana emredileni yap" sözü burada bir emrin olduğunu açıkça gösteriyor. Bunun öteye beriye sündürülmeye çalışılması ile hem Allâh Teâlâ, hem İbrahîm aleyhisselam hem de bizim peygamberimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem yalanlanmakta hatta onlardan her birine açıkça ağır bir hakaret edilmektedir. Hem de akla, akıl almaz bir darbe indirilmektedir. Nitekim bu meselenin üzerinde ileride de yeri geldiğinde durulacaktır.

6- Bir de buradaki **'Bak bakalım, ne düşünüyorsun?'** sözündeki **emrin** ve **sualin** ne mânâya geldiğini bilip anlamak icap eder. Anlayabilmek için de kişide bilhassa birkaç değer bulunması lazımdır: Kâfi miktarda akıl ve idrak, bilhassa Arap dili ve edebiyatı ilmi, Usûl-i fıkıh bilgisi, iman, ihlas ve teslimiyet. Bunlardan birisinde kifâyetsizlik olursa, iş anlaşılabilir hal alır. Hele hepsinde yeter seviyenin altına düşülür ve bir noksanlık bulunursa mesele hepten karışır.

Bari biz biraz anlatalım:

Emir: Bir kimsenin (birinden veya birilerinden), kendini ondan üstün görerek bir işin yapılmasını, istemesi. Yani, üstünlük talebi yoluyla ve

emredenin üstün olsun veya olmasın kendisini üstün görmesi ile. Bu, emrin hakiki ve asıl mânâsıdır. Başka bir takım mânâları da vardır:

Birincisi: Mubahlık.

Ali veya Veli ile otur cümlesindeki *otur* emri gibi. Buna göre, isterse, birisiyle, isterse ikisiyle oturabilir, isterse de hiçbiriyle oturmaz..

İkincisi: Tehdît yani korkutma..

Rabbimizin {ءَاْمَلُوا مَا شِئْتُمْ} / '**Dilediğiniz yapın**'^[9] ayetinde olduğu gibi. Çünkü burada anlatılmak istenenin, *istedikleri her bir işi yapmalarını emretmek olmadığı* açıktır.

Üçüncüsü: Tâciz.

Kitabımızın { فَآ تُوَا بِسُوْرَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ } / '**O halde onun gibisinden bir sûre getirin**' âyetinde olduğu gibi. Çünkü burada söylenmek istenen onun gibi bir sûrenin getirilmesi değildir; zira bu bir muhaldir, imkânsız bir şeydir. Maksat, âciz olduklarını göstermektir.

Dördüncüsü: Teshîr.

Emir verilen kimsenin, gücü yetmediği bir hususta emredenin iradesine bağlı ve onunla sınırlı hale getirilmesi. İlahi Kelâm'ın { كُونُوا قِرَدَةً } / '**Alçak maymunlar olun**' âyetinde olduğu gibi. Burada da murad edilen onların maymun olmaları değildir. Zira bunun onların elinde olan bir şey olmadığı açıktır, buna güçleri yetmez. Lakin onlar, -kendileri olamasalar da ve böyle olmaya güçleri yetmese de- iradelerinin ve güçlerinin dışında bir şekilde maymunlar haline gelmeye mecbur bırakılıyor ve maymun oluyorlar.

Beşincisi: İhanet.

Birine yahut birilerine verilen emrin onu veya onları zillete ve aşağılığa ve sürünür hale düşürmek için verilmesi.. { كُونُوا حِجَارَةً أَوْ }^[10] / '**Bir taş yahut bir demir olun**'^[11] ayetindeki gibi. Burada anlatılmak istenen, muhatapların gerçekte taş veya demir olmaları değildir. Çünkü bu da onların elinde değildir, kendi irade ve kudretleriyle taş yahut demir olamazlar. O halde -Allâhu alem- onların mühimsenmemesi ve benzeri mânâlar kast edilmekle alçak hale düşürülmüş olabilirler.

Altıncısı: Tesviye.

Müsavi kılma, bir tutma. Muhataba bir şeyi yapıp yapmamayı bir sayması için verilen emir. { فَآ مَا يَرْوَا وَلَا تَهْبِرُوا سَوَاءً ءَأَلَا يَكُمُ } / '**Sabredin yahut sabretmeyin; birdir, aynıdır**'^[12] ayetinde olduğu gibi. Burada bir emir sigası/kalıbı varsa da illâ da sabredilmesi istenmiyor.

İbahe ile **tesviye** arasında ne fark var? denilecek olursa buna şöyle bir

cevap verilebilir:

Emrin **ibâhe** olduğu yerde şöyle bir zan bulunur: İşin yapılması bir kimsenin kendine mahzurlu ise de ona bu işi yapmak için izin verildi; ancak, kişi o işi yapmadığı takdirde günah almaz. **Tesviye**de ise kişi bir işi yapmayı yahut yapmamayı kendisi için daha faydalı gördüğünde bu emirle bu zannı ortadan kaldırılır ve ona yapıp yapmamaktan her birisinin diğere müsavî, onunla bir olduğu anlatılmış olur.

Yedincisi: Temenni.

Bir şeyin yapılmasını temenni etmek mânâsındaki emir kalıbı. Cahiliye devri şairinin (اَلَا اَيُّهَا اللّٰهُ اَيُّهَا اللّٰهُ اَيُّهَا اللّٰهُ اَيُّهَا اللّٰهُ اَيُّهَا اللّٰهُ) / '**Ey o uzun gece! Artık açıl, sabah ol...**' mısırâında geçen **açıl** emri gibi. Burada gerçekte gecenin karanlığının gidip sabahın ışığının açması emredilmemektedir. Çünkü bu şairin yahut gecenin gücü dahilinde olan bir şey değildir. Aksine bu, sabahın açması temennisinden başka bir şey değildir..

Sekizincisi: Dua.

Kulun Rabbinden bir şey istemek için kullandığı emir kalıbı. {رَبِّ اغْفِرْ لِي} / '**Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla...**'^[13] ayetinde olduğu gibi. Buradaki talep emir kalıbıyla da olsa maksat duadır. En küçüğün en büyüğe emretmesi nasıl düşünülebilir? O halde bu, emir kalıbıyla da olsa zillet içinde yalvarıp yakararak ondan dilenmek demektir.

Dokuzuncusu: İltimas.

Bir kimsenin akranına yani kendi seviyesinde olan birine seslenerek kendisini ondan üstün tutmadan ondan bir şeyi yapmasını istemesi için kullandığı emir. Bu da emir kalıbıyla olsa da hakikatte emir değildir.^[14]

Bu kadarıyla iktifa etmiş olalım. Usûl-i Fıkıh kitaplarımızda emrin yirminin üzerinde mânâsı gösterilmiştir.

Bu mânâlara göre **Allâh Teâlâ Peygamberine kesin emir vermiş olsaydı onu mutlaka yerine getirirdi** deyip âyeti tahrif edenler cahilliklerini işte böyle sergilemiş oluyorlar. Hâsılı, Sünnet ve icma hesaba katılmazsa bile dil kâidelerine göre Allâh Teâlâ, bu emri, **kesin yap** mânâsında vermemiş de olabilir. Belki **ibâhe**, belki **tesviye**, belki **irşad** belki de bir başka mânâda vermiştir. Yani emrin birçok çeşidinde yerine getirilme imkanı veya şartı yoktur. Dil bilmeyen ümmiler din üzerinde konuşmaya kalkıştırlarsa işte bu hallere düşerler.

Ancak biz, yine de diğere âyet ve hadis naslarından, Sahabe Radıyallâhu anhum ve imamlarımızın anladıklarından kalkarak ve hareket ederek bunun **yap** mânâsında bir emir olduğuna inanıyoruz. Bununla beraber sözü bu kadar uzatmaktan maksadımız şunu iyice anlatabilmektir: Nasslara bir an için göz kapatılsa bile bu kadar ilmî ve aklî ihtimallerin bulunduğu bir yerde

onlardan sadece son derece zayıf bir ihtimale kilitlenerek meseleyi akla ters görüp göstermek ve reddetmek zır cahil olmanın yanında çok büyük bir akılsızlıktır.

5- Sonra...

İbrahim aleyhisselam'ın oğluna sorduğuna, **ne düşünüyorsun** demesine gelince.

Bu noktada, ilim ve akıl sahiplerinin kendileri ve başkaları nezdinde iyice açıklık kazandırmak zorunda oldukları bir mesele, cevabını doğru vermek mecburiyetinde oldukları bir sual var:

İstifham, yani **sual sormak** ne demektir, nasıl olur? Her sorulan sual, bilgi sahibi olmak yahut danışmak için mi sorulur? Hayır.

Evet, sual birçok şekilde ve mânâda sorulur. Her sual bir şey öğrenmek veya birilerine danışmak için sorulmaz. Sualin de bir nice mânâsı ve şekli vardır. Lâkin tabiîdir ki bu mesele sokağın çorbacı Arapçası ile bilinmez.

İstifhamın Mânâlarından Birkaçı:

-**İsti'lâm**. Bir şeyi öğrenmek için sual sormak.

Bir kimsenin bilmediği bir şeyin kim, ne, hangi zaman, hangi yer olduğunu, halini, cinsini, vasfını yani nasıl olduğunu, şahsını, başka varlıklarla ortak olduğu şeylerden tefrik ve temyizi ile sayısını öğrenmek istemektir. Bu Allâh Teâlâ için bahis mevzuu olmaz. Çünkü O, her bir şeyi hakkıyla bilir, bilmediği bir şey yoktur. Buna rağmen O'nun Kur'ân'da kullarına sorduğu nice sualler vardır. O halde sual başka mânâlar için de sorulur. Hatta kulların kendi aralarında kullanageldikleri suallerde de bir şeyi **bildiği halde sorma** işine sıkça rastlanır.

-**İstibta**. Bir şeyin geç kaldığını anlatmak için sual sormak.

Birine **seni kaç defa davet ettim; icabet etmiyorsun?** diye sormak gibi. Yani gelmekte geç kalıyorsun..

-**Teaccüb**.

Şaşkınlığını bildirmek için sual sormak.. { مَا لِي لَا أَرَى }
{ الْهُدُودُ / "Ne oluyor bana, Hüdühüd'u görmüyorum?"^[15] âyetindeki sual gibi. Yani 'Hayret!.. Hüdühüd'ü görmüyorum' mânâsına.

-**Takrir**.

Bir şeyi, sorulan kimseye tasdik ettirmek için sormak.. { أَلَيْسَ }
{ أَلَيْسَ بِاللَّهِ / "Allâh Teâlâ hiç kuluna yetmez mi?"^[16]

âyetindeki sual gibi. Yani elbette yeter dedirtmek için sorulan sual.

-İnkâr.

Azarlayarak reddetmek için sorulan sual. Kitabımızdaki { أَتَأْتُونَ } / الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ { [17] "Erkeklere mi varıyorsunuz?" ayetindeki sual gibi. Yani azarlayarak **böyle yapmamalısınız** demek mânâsında bir sual. Yoksa Allâh Teâlâ neyin ne olduğunu hakkıyla bilendir.

-Tekzip.

Sual ile sorulana yalanlamak şeklindeki istifham. Kur'ân'daki { أَمْ فَآصِفَاكُمْ رَبِّكُمْ بِالْبَدِينِ } / "Yoksa Rabbiniz sizi erkek çocuklar için mi seçti?" âyette geçen sual gibi. Yani böyle yapmadı.

-Tehekküm.

İstihza, alay. Yani bir şeyi, öğrenmek için değil de dalga geçmek için sormak.

Allâh Teâlâ, Resulü Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'e müşriklerin şöyle söylediklerini haber vermektedir: { أَصَلَّاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ } / نَتْرُكُ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا { [18] "Babalarımızın ibadet ettiklerini terk etmemizi sana namazın mı emretti?"

Müşrikler, namazın böyle bir şey emretmediğini bildikleri halde dalga geçmek için bu suali soruyorlar..

-Tahkîr.

Yani hakir görmek için..

Birisi için, aşağılayarak "Kimdir bu?" diye sormak gibi.

Bu yedi yerden hiçbirisinde bir şey öğrenmek için sual sorulmaz.

Buradaki İbrahim aleyhisselam'ın oğluna 'Ne düşünüyorsun?' şeklindeki sualinde Kur'ân'ın hem ruhuna hem de cesedine uyan en münasip sual çeşidi takrir sualidir. Böylece kesin kesilmiş ki; İbrahim aleyhisselam'ın, Allâh Teâlâ'nın oğlunu kes emrinden sonra, ona **ne düşünüyorsun?** diye sorması, asla **bu kesme işini yapalım mı yapmayalım mı** şeklinde bir danışma değildi. Aksine **takrir** manasındaydı. Yani bunu ona da söyletmek, yahut oğlunun içindeki hisleri dışarı döktürmek ve bunları öğrenmek için idi.

6- Üstelik sual edatlarından olan (مَا) / 'ne' manasındaki sual edatı bir şeyin cinsini öğrenmek için kullanılacağı gibi, vasfını anlamak için de kullanılır. Nitekim **Sekkâkî el-Miftah**'ında böyle demek ve şu misali vermektedir: (مَا زَيْدٌ وَمَا عَمْرٌ) / **Zeyd nedir ve Amr nedir?** Yani

vasıfları nedir, **nasıldır**lar? Böyle bir sorunun cevabı, **cömerttirler** veya **faziletli kimselerdir** şeklinde olur.^[19] Buna göre '**Bir bak ne düşünüyorsun?**' diye sormak, **bu işin halinin ve şeklinin nasıl olmasını düşünüyorsun** demek mânâsında olabilir. Nitekim İbnu Kesir Rahimehullâh { وَشَأْوَرَهُمْ فِي }
/ 'İş hususunda onlarla müşavere et'^[20] âyetinin tefsirinde Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in harplerde de müşavere ettiğini ifade etmiştir. Halbuki cihad kat'î bir farzdı. Harp edilecek de nasıl yahut nerede veya ne zaman, müdafaa şeklinde mi taarruz ile mi, burada mı, şurada mı? Yani sorulan, işin vasfı ve teferruatı.

7- Vahiyden uzak bir hayatın içinde bulunan din ile alakalı ilmi olmayan ümmi bir hanımefendi bile Peygamberlerin rüyalarını bunlardan daha doğru anlayabilmektedir. İşin bu yanı da cidden ibretliktir. Sualî inkari değil idiye tabii.

Okuyan: *Peygamberlerin rüyaları var da o rüyalarda görülen şeyler eğer ertesi gün ya da bir süre sonra vahye dönüştürülürse vahiydir.*

Cevap: Aklî olsun naklî olsun, dişe dokunur hiçbir delili bulunmayan, hele Kur'ân'da tek bir mesnedi yer almayan saçma bir iddia. Bunlar tarafından Kur'ân'da yer almadığı için en sahih hadislerle itiraz edilebilirken, böyle bir iddiayla belli ki -onların mantığına göre- Allâh'a ortak olunmak isteniyor. Ne garip, değil mi?!

Canan: *Nasıl hocam ya!.. Yani bütün rüyaları vahiy yoluyla gelmiyor mu?*

Taslaman: *Hayır böyle bir ifade yok. Bir kere peygamberlerin rüyaları vahiydir diye bir ifade Kur'ân'da yok.*

Canan: *Ama vahiy olduğunu biliyoruz.*

Cevap:

1- Faraza **peygamberin bütün rüyaları vahiy midir?** meselesinin naslar çerçevesindeki münakaşasını bir anlık bir yana koyacak olsak bile Allâh Teâlâ ve dinle alakalı rüyalarının vahiy olmaması aklen de asla düşünülemez. Öyle ya, karışık kuruşuk rüyalar ile akli ve zihni bulanık hale gelen ve gönlü perişan olandan peygamber mi olur?!

2- Peygamberlerin rüyalarının vahiy olduğunun Kur'ân'dan en büyük delili şüphe yok ki üzerinde konuştuğumuz âyetlerde haber verilen İbrahim aleyhisselamın oğlunu kesmeye teşebbüs etmesi vâkıâsıdır. Şayet vahiy olmasaydı onu bir rüyaya dayanarak asla kesmeye kalkmazdı. Vahiy olmayan bir rüya ile bir masumun kesilemeyeceğini bilemeyecek kadar dinden habersiz ve ruh hastası olan dengesiz bir kimseden -değil bir peygamber- müezzin bile olamayacağı akıllıların malumudur. Peygamberlerin Allâh Teâlâ ile ve dinle alakalı rüyalarının vahiy olduğunun **öyle bir ifade Kur'ân'da yoktur** iddiasıyla inkâr edilmesi, bu âyetlerin tahrif yoluyla buharlaştırılması ve nihayet inkar edilmesi mânâsına gelir. Böyle sübûtu kat'î bir delilden kalkıp

peygamber rüyasının vahiy olduğuna varmak yerine hiçbir delili olmayan **peygamber rüyası vahiy değildir** gibi batıl bir peşin iddiadan hareketle işi peygambere iftiraya ve hakarete kadar vardır -bırakın bir âlimi- hangi iyi niyetli bir akıllının yapmaya cesaret edebileceği iş olabilir?!

Hâsılı, meseleyi Kur'ân'a arz ettim, o bana bu inancın doğru olduğunu gösterdi. Siz de öyle dememiş miydiniz bana? Zaten sizin de dediğinizi bu değil miydi? Ne yapayım netice bu kapıya çıktı.

3- Peygamberlerin Allâh ve dinle alakalı rüyalarının vahiy olduğunun **öyle bir ifade Kur'ân'da yoktur** iddiasıyla inkâr edilmesi, âyetlerin inkarının yanında zahirde Sünnet'in ve aklın da inkârıdır. Değilse, bu iddia, usûlü ve konuşmayı bilmemekten doğmuştur. Öyle ya; farz-ı muhal Kur'ân'da hiçbir şekilde dolaysız olarak yer almadığı düşünülse bile Allâh Teâlâ'nın Sünnet'e tanıdığı sahada bulunabilir. Üstelik dolaylı ve üstü örtülü olarak bulunduğu için de görülmemiş de olabilir. Böylece Kur'ân'da da bulunmuş olur. Kaldı ki, peygamberlerin rüyalarının vahiy olduğuna dair bir takım merfu ve mevkuf rivayetler de vardır. Hiçbir Şer'î ve aklî imkânsızlığın bulunmadığı bu meselede Mü'minlere bu kadarı yeter. Bir defa daha açıkça ifade etmiş olalım ki; **Sünnetsizler kabul etmese de Sünnet rivâyetleri Mü'minleri bağlar.** O yüzden sırf onlar için işi Sünnet yanıyla da ele alacağız.

İbnu Ebî Hâtim, İbnu Abbas Radıyallâhu anhumâ'dan Resulüllah Sallallâhu Aleyhi ve Sellem Efendimiz'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

{ رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ } / "Peygamberlerin rüyası vahiydir."^[21]
{ وَحْيِي }

Buharî ve başkaları, Ubeyd İbnu Umeyr Radıyallâhu anhu'dan şöyle dediğini rivayet ettiler:

{ إِنْ رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ } / "Peygamberlerin rüyası vahiydir."
{ وَحْيِي }

Sonra da **إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى** {'Ben rüyada kendimi seni keserken görüyorum; bak, ne düşünüyorsun?' âyetini okudu..^[22]

İbnu Cerîr, **İbnu Ebî Hâtim** ve **Hâkim İbnu Abbas** Radıyallâhu anhumâ'dan '**Ben (rüyamda) on bir yıldız gördüm**'^[23] âyeti hakkında şöyle dediğini rivayet ettiler:

{ رُؤْيَا الْأَنْبِيَاءِ وَحْيِي } / "Peygamberlerin rüyaları vahiydir..^[24]

Bu rivayetlerin inkârı için -eğer ortada şizofreni hastalığından doğan bir saplantı yoksa- inkâr edenlerde dört ihtimalden en az biri bulunmak mecburiyeti vardır:

Birincisi: Dini kökünden reddetmek.

İkincisi: Sünnet'i inkâr.

Üçüncüsü: Bu rivayetlerin sabit olmadığına ispatı. Bu ilmi ölçüler içinde ortaya konulacak. Yoksa **aklıma yahut Kur'ân'a uymadı** gibi gelişi güzel ifadeler buna yetmez. Öyle ya ben de **benim aklıma uyduğu gibi bana göre Kur'ân'a hiç de ters düşmemektedir hatta çok da güzel uymaktadır** derim geçerim. Bunları akıl da benimki çakıl mı? Üstelik birçok başka aklî delil getirmeyle bunu ispat ederim.

Dördüncüsü: Cehl-i mürekkep mertebesinde bir koyu cahillik. Kişinin bir şeyleri bilmemiş olmasına rağmen tam tersine çok iyi bildiğine dair kör inatla da pekişen sarsılmaz bir kesin inanca sahip olması.

3- Kur'ân'da ve Sünnet'te açıkça veya dolaylı olarak da bulunmadığı farz edilse bile akıl ile bilinir ki, Allâh Teâlâ'nın dinini tebliğ için emin ve güvenilir kılıp korumaya aldığı bir peygamber Allâh Teâlâ ve din ile alakalı yanlış rüya göremez. Allâh Teâlâ buna asla müsaade etmez... Birazcık akli olan bu kadarını kolaylıkla anlar. Burada '*Ona koçu göndermekle netice itibarıyla buna müsaade etmedi*' denilmez. Çünkü bu asla olmaz.. Ama faraza olsa bile böyle bir iddia ancak ayette geçen **emrin** bu işin yapılmasına dair **vucup** yani kat'î bir talep manasına olduğunun kesinlik kazanması şartına bağlıdır. Emrin bir başka manada olmamasının katiyet ifade etmesi gerekir.. Oysa ortada böyle bir açıklık ve netlik de yoktur. Nitekim bu nokta ileride daha da izah edilecektir.

YAZI İKİNCİ BÖLÜMDE DEVAM EDECEK

[1] Sâffât:100-107

[2] Ali İmran:185, Enbiya:35, Ankebût:57

[3] Rahman:26

[4] Zümer:42

[5] Ali İmram:159

[6] Nahl:28,32

[7] Maide:32

[8] Enbiya:23

[9] Fussilet:40

[10] Bu **ihânet** kelimesi avamın dilinde **hıyanet** yani hain olmak veya hainlik manasında kullanılması fahiş bir hatadır.

[11] İsra:50

- [12] Tûr:16
- [13] A'raf:151, Sad:35, Nuh:28
- [14] Kayıtlı Muhtasaru'l-Meanî, eski Osmanlı baskısı:212-214'den kısaltarak..
- [15] Neml:20
- [16] Zümer:36
- [17] Şuara:165
- [18] Hud:87
- [19] Miftâhu'l-Ulûm:168
- [20] Âli İmran:159
- [21] **İbnu Ebî Hâtim** (10/3221, h.18231), İbnu Abbas radıyAllâhu anhumâdan. Bizzat bu rivayetin aynısını -Allâhu alem- Yûsuf aleyhisselam suresinde senediyle getirdiği için burada senedsiz olarak getirmiş.
- [22] **Ed-Dürrü'l-Mensûr** (12/431-432), [Merkezü Hicr Li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-Arabiyye ve'l-İslâmiyye, 1424] **Buharî**, (138,859) **İbnu Cerîr (19/582)**, Ubeyd İbnu Umeyr radıyAllâhu anhu'dan..
- [23] Yusuf:4
- [24] **İbnu Cerîr** (9/13), **İbnu Ebî Hâtim** (7/2101,h.11328), **Hâkim** (2/431),İ. Abbas radıyAllâhu anhumâdan.